

antistites, Gregorius scilicet et Zacharias hos anathematis mucrone percutiant et dissolvi huiusmodi copulam, utpote more bestiarum contractam, omnino voluerint. Iam vero postquam dissoluta copula fuerit, ab invicem separati, si possint, quod seiscitaris, ad melius commeari coniugium, nulla ratio patet (*patitur?*). Quoniam cum hi poenitentiae submittebantur, nec hos inhibitos sibi concubitus nec alia nova debent appetere coniugia.

Urget legem prohibentem coniugium poenitentibus: subdit tamen:

« Si quilibet de hac infausta commixtione post dissolutionem copulae obierit, alter, qui superstes fuerit et in adolescentiae adhuc annis detinetur, si ingruente aliquo forte discrimine egit poenitentiam et se non posse continere conqueritur, coniugii valet remedio subveniri. Cuius indulgentiae formam volumus etiam circa feminas observari. In quo tamen non regulam constituimus, sed cum eximia columna Ecclesiae b. Leone papa quid sit tolerabilius aestimamus. »

Cf. responsum praeced. cuius rigor ex eo procedit quod illud peccatum peccantibus poenitentia usque ad mortem antiquo canone praescripta fuerit, cuius canonis vim noluit relaxare Pontifex: poenitentibus vero non liceret contrahere nuptias.

EX RESPONDIS EIUSDEM NICOLAI

AD BULGAROS. AN. 866.

Responsum II. Ita diligere debet homo, qui se suscepit ex sacro fonte sicut patrem: quinimo quanto pretiosior est spiritus carne, quod illud spirituale est patrocinium et secundum Deum adoptio, tanto magis spiritualis pater est in omnibus a spirituali filio diligendus.

... Est tamen alia inter eos gratuita et sancta communio, quae non est dicenda consanguinitas, sed potius habenda spiritualis proximitas. Unde nec inter eos arbitramur esse quodlibet posse conjugale connubium, quandoquidem nec inter eos qui natura et eos qui adoptione filii sunt venerandae Romanae leges matrimonium contrahi permittunt. Siquidem primus Institutionum liber, cum de nuptiis loqueretur; inter cetera, inter eos, inquit etc... Si ergo inter eos non contrahitur matrimonium, quos adoptio iungit, quanto potius a carnali oportet inter se contubernio cessare, quos per caeleste sacramentum regeneratio S. Spiritus vincit?

Legem auctoritate Ecclesiae (cf. canones Gregorii II.) iam pridem latam argumento quodam confirmat Nicolaus, quo non ostendit unde vim obligandi ea lex mutuetur, sed quo congruentiam eiusdem legis demonstrat.

Simul autem indicat probari Ecclesiae caesaream legem quae impedimentum adoptionis statuit illudque merito supponimus iamdudum valuisse apud christianos. Quod vero huiusmodi lex vim apud christianos alligantem non obtinuerit a potestate civili sed a sola Ecclesia, demonstramus suo loco in tractatu, c. IV. nunc nobis satis sit haec animadversio. Nicolaus venerandas vocans Romanas leges, (ad quas non raro in his responsis provocat) quae in Iustiniani codice continentur, non minimum auctoritatis eis tribuere dicendus est. At unde ipsis haec auctoritas in Occidente, ubi imperium Romanum restitutum iam fuerat independens a Graecis? Non certe Occidentales populi, Angli, Franci, Germani, Longobardi legibus Imperii Orientis tenebantur. Si solius civilis potestatis rationem habes, omni vi destituebantur eae leges penes populos, quibus cum Iustiniano eiusque successoribus nihil erat commune in politico regimine. Alterutrum ergo de duobus dicendum: vel quod ab ipso initio cum eae leges latae sunt, obligabant vi sua omnes christianos tum praesentes tum futuros tum subditos Graeci imperii tum non subditos, vel quod aliquando suprema quaedam potestas in Occidente valens eas leges probaverit, iisque auctoritatem penes christianos conciliaverit. Haec autem suprema potestas vel fuit Regum Francorum vel Romanorum Pontificum. Atqui primum satis absurdum est: oportuisset enim ab Imperatore Graeco ferri leges ad christianos quatenus christiani sunt; etiamsi subditi non sint Graeci imperii: hoc vero ridiculum fuisset: illud proprium et primum est Ecclesiae. Porro Reges Franci etsi permiserint Romanis secundum suas leges vivere, proprias tamen ipsi leges tulerunt tot capitularibus contentas, secundum quas Missi dominici ius dicere debebant. Restat ergo ut dicamus leges Romanas incepisse aliquando valere ac tandem obtinuisse plenam auctoritatem in Occidente avulso ab Imperio Graeco, eo quod Ecclesia eas probavit. Quod quidem ita contigisse arbitramur. Primum enim in re canonica illas leges Ecclesia, quatenus eidem visum est, retinens aut emendans, auctoritate sua freta proposuit christianis populis: in re vero civili, pro auctoritate, qua Ecclesia pollebat, easdem commendans societatibus, quae exoriebantur, effecit ut primum Imperatores Franci permitterent Romanis secundum leges romanas vivere (cf. Capitulare Lotharii datum sub Eugenio II an. 824) tum deinde romana sapientia romanisque moribus praevalentibus, eadem leges sensim sine sensu ab omnibus acciperentur, quantum quidem diversarum nationum mores et consuetudines petiebantur. Propter Ecclesiae scilicet acceptationem factum est ut leges Romanae evaderent *venerandae*; quae socians simul utrumque ius canonicum et civile voluit sui iuris peritos notitia quoque caesarei iuris penitus informari. Ex quo intelligis cur recentiora iura, succedentia in civilibus societatibus inri antiquo Romanorum, nequeant sibi eam vindicare auctoritatem, quam ius Romanum non a potestate seculi, sed ab Ecclesia mutuatum erat. Cetera cf. l. c.

Responsum III. Sufficit secundum leges consensus eorum, de quorum coniunctionibus agitur. Qui consensus si solus in nuptiis

forte defuerit, cetera omnia etiam cum ipso coitu celebrata frustrantur.

Habes heic emendatam legem Iustiniani, qui frequenter ut iustae sint nuptiae filiorum familias, consensum requirit eorum, quorum sunt in potestate. Instit. L. I. Tit. X. Cod. L. V. Tit. IV.

Responsum XXXIX. De consanguinitate generationum exquisitis, ut quibus utique feminis iungi debeatis, liquido cognoscatis. Verum quod leges (*Romanae*) heic sanciant iam meminimus (*resp. scilicet II*) et denuo memorare summam operae pretium ducimus. Aiunt enim: Ergo non omnes nobis uxores ducere licet; nam quarundam nuptiis abstinere debemus. Inter eas enim personas, quae parentum liberorumve, locum inter se obtinent, nuptiae contrahi non possunt, veluti inter patrem et filiam, vel avum et neptem, matrem et filium, aviam et nepotem et usque in infinitum. Inter eas quoque personas, quae ex transverso gradu cognationis iunguntur, est quaedam similis observatio, sed non tanta (*Institut. de L. I. Tit. de Nuptiis*). Sacri vero canones et praecipue Zachariae summi praesulis decreta quid hinc promulgent, episcopo vestro vobis explorandum relinquimus.

Opus habuit Nicolaus citare sacros canones et Decreta Romanae sedis non solum ut in hac re Ecclesiae auctoritatem tueretur, sed ne nimis maneam notitiam graduum consanguinitatis prohibitorum suggereret consulentibus: leges enim Romanae interdicentes consanguineorum et affinium nuptias, paucos inter gradus sistunt.

Responsum LI. Duae tempore uno habere uxores nec ipsa origo humanae conditionis admittit nec lex christianorum ulla permittit.

EX EPISTOLA EIUSDEM NICOLAI

AD SALOMONEM EPISCOPUM CONSTANTIENSEM. AN. 867.

Sciscitatur a nobis sanctitas vestra, si aliquis homo duas commatres habere valeat unam post alteram. In quo meminisse debet scriptum esse: erunt duo in carne una. Itaque cum constat quia vir et mulier una caro per connubium efficiuntur, restat nimirum virum constitui illi mulieri, cuius (*al. cui*) matrimonio assumpta uxor commater esse videbatur.

Vir scilicet commatris evadit compater illius, cuius uxor est commater. Sed non usu receptum. Cf. en. Syn. Triburiensis inf. cit.

EX CONCILIO WORMATIENSI

AN. 868.

Canon XXXII. In copulatione fidelium generationis numerum non definimus, sed id statuimus ut nulli christiano liceat de propria consanguinitate sive cognatione uxorem accipere, usque dum generatio recordatur, cognoscitur aut memoria retinetur.

Est exactus canon ad normam responsi Nicolai ad Episcopos Germaniae.

EX CONCILIO DUZIACENSI

AN. 874.

Proponitur doctrina Gregorii quoad gradus prohibitos in eiusdem epistola ad Felicem s. c. eidemque tribuuntur haec verba.

Progeniem suam unumquemque de his, qui fideliter edocti et iam firma radice plantati stant inconvulsi, usque ad septimam observare decernimus generationem et quamdiu se cognoscunt affinitate propinquos, ad huius copulae non accedere societatem.

Cf. notata ad Decretum Gregorii III anno 731.

EX EPISTOLA IOANNIS VIII.

AD EDERETUM ARCHIEP. ANGLORUM. AN. 877.

His, quos asseris uxores proprias contra praecepta Domini relinquere, praecipimus neque virum ab uxore neque uxorem a viro, nisi causa fornicationis, discedere: quod si ob hoc discesserit, manere inuictum vel inuictam aut sibi mutuo reconciliari. Quoniam dicente Domino: quod Deus coniunxit homo non separet et ideo cum priorem legitimo sibi matrimonio iunctam quisque deserere nequeat; nulla ratione illi conceditur aliam, vivente priore, conducere.

EX EPISTOLA EIUSDEM IOANNIS VIII.

AD ANSELMUM EPISCOPUM LEMOVICENSEM. AN. 879.

Si genitor filium suum corpore morientem aspiciens, ne animam morte perpetua pereuntem dimitteret, sacri baptismatis unda lavit... bene fecisse laudatur. Et idcirco cum sua uxore sibi iam olim legitime sociata impune quamdiu vixerit iudicamus manere coniunctum, nec ob hoc aliquatenus separari debere.

EX EPISTOLA EIUSDEM IOANNIS VIII.

AD AIRARDUM ARCHIEPISCOPUM AUSCENSEM EIUSQUE SUFFRAGANEOS
AN. 879.

Mentione facta execrabilis mali, quod scilicet eorum parochiani propinquam accipiant uxorem, ait.

Quod licitum facere christianis non est, dum usque se generatio cognoverit.

Subdit post pauca. Hoc etiam cum illis (*Patribus scilicet*) pariter iubemus ut nullus propriam relinquat uxorem et illa vivente alteram sibi sociare praesumat, nec liceat ei uno tempore duas habere uxores uxoremve et concubinam.

Cf. et epist. eius 345 (Migne 6. L. 7. 126.) ubi ait quod *sicut nuptiae a Deo, ita divortium a diabolo est*, et statutum eiusdem Pontificis in Concilio Tricassino 2° eandem legem confirmans.

EX CONCILIO MOGUNTINO

AN. 888.

Canon XVIII. Quidam Altmannus nomine sibi commatrem spirituales scelesto coniugio associavit, sed postea per sacramentum ab ea separatus, modo iterum eam sibi impia copulatione habet sociatam. Quam, quia tale scelus perpetratum habere audivimus, secundum constitutionem b. Gregorii papae, gladio spirituali percotimus, eumque anathematis vinculo innodamus.

Cf. Decreta Conc. Romani sub Gregorio II. s. c.

EX CONCILIO TRIBURIENSI

AN. 895.

Canon XXXIX. Si unus ex duobus unam carnem in duas dividere et copulam nuptialem machinatur disiungere, dicendo non secundum suae gentis legem iura matrimonii contraxisse et idcirco separari posse, canonica institutione definimus et nostro omnium orthodoxorum iudicio statuimus ut quod legis imperfectum sit, perfectiatur et ius matrimonii nequaquam resolvatur... Si quis post haec, huius sancti concilii institutionem parvipendens, aliam duxerit, cuiuscumque gentis sit, canonica arceatur, ut priori cum poenitentia copuletur.

In quaestione scilicet de valore matrimonii leges civiles nullam vim habent pro christianis, sed solum ecclesiasticae leges.

In hoc canone citatur quaedam Romana Synodus, quae dixerit non

dimittendam esse uxorem post baptismum, quae habita est antea: in baptismo solvi crimina non legitima coniugia. Unde arguunt Patres Triburienses, quod si uxorem non mutat qui transmigrat de vita in vitam; quomodo mutat eam, qui non mutat vitam, sed transit de gente in gentem?

Canon XL. Cum quis uxorem alterius fornicationis opere maculaverit et iuramento promiserit, si ambo legitimo supervixerint marito, eam ducturum: statuunt Patres:

Tale connubium anathematizamus et christianis omnibus obsecramus. Non licet ergo nec christianae religioni oportet ut ullus ea utatur in matrimonio, cum qua prius pollutus est adulterio.

Canone vero LI idem decernunt de adulteris, etsi non praecesserit promissio matrimonii. Cf. en. LXIX Concilii Meldensis s. c. Idem statuit paulo post Concilium Altheimense an. 906. en. v.

Canon XLIII. Si quis cum qualibet fornicatus fuerit et eo nesciente filius eius vel frater eiusdem rei inscius cum eadem se polluerit et postquam se pollutum esse cognoverit, confessus fuerit et hoc se nescire cum iuramento confirmaverit, quia hoc poenituit et confessus est, post peractam congruam poenitentiam, legitimo (*utique cum alia*) utatur matrimonio... Mulier vero (*quae inscia rei non supponitur*), quae tantum nefas commiserat, ulterius poeniteat atque continens et innupta permaneat.

Cf. Canone XLIV et XLV Canon II Syn. Neocaesariensis instauratur.

Canon XLVII. Qui spirituales habet compatrem, cuius filium de lavacro sacri fontis accepit, et eius uxor commater non est, liceat ei, defuncto compatre suo, eius viduam ducere uxorem, si nullam habet consanguinitatis propinquitatem. Quid enim? numquid non possunt coniungi, quos nulla proximitas carnalis vel nulla in id generatio secernit spiritualis?

Canon XLVIII. Si quis suae spiritalis commatris filiam fortuito et ita contingente rerum casu, in coniugium duxerit, consilio maturiore servato, habeat atque honeste legitimo coniugio det operam.

EX CONCILIO CONFLUENTINO

AN. 922.

Canon I. ... Frequentissimum cognationis incestum summa cautela vitandum: hoc est. Ne ullus christianus infra sextam generationem nuptias copulare praesumat.

Cf. Doctrinam Petri Damiani inf. ad Concilium Romanum Alexandri II.

EX LEGIBUS PRESBYTERORUM NORTHUMBRENSIUM

QUO ANNO QUIDEM EDITAE SINT INCERTUM,
SED SUB FINEM SEculi X PONUNTUR A COLLECTORIBUS CONCILIORUM.

Lex LII. Nemo matrimonium contrahat in cognatione sua, scilicet infra gradum seu geniculum quartum, nec cum consponsali sua ad fontem sacrum.

Prior pars sapit potius aetatem superiorem. Cf. legem Canuti Regis inf. c.

Lex LIV. Si quis uxorem suam legitimo matrimonio viventem dimiserit et aliam illegitime duxerit, careat Dei misericordia, nisi emendaverit. Unusquisque autem iuste teneat matrimonium suum, dum uxor vixerit, nisi forte acciderit quod consilio Episcopi separentur, ut divisim postea vivant in castitate.

Vivente uxore, nulla alia coniunctio permittitur, etsi dimissa fuerit.

EX CONCILIO ROMANO GREGORII V.

AN. 998.

Canon I. Ut Rex (*Francorum*) Robertus consanguineam suam Bertam, quam contra leges in uxorem duxit, derelinquat et septem annorum poenitentiam agat, secundum praefixos ecclesiasticos gradus iudicatum est. Quod si non fecerit, anathema sit. Idemque de eadem Berta fieri praeceptum est.

EX CONCILIO TRECENSI

AN. 1007.

Canon IV. De uxoris sacerdotibus sive concubinariis, nisi cessaverint, ut ab altari moveantur simul et de choro segregentur, praecipiendo mandamus. Quod si nec tunc cessaverint, procul a liminibus ecclesiae arceantur nec ipsa laicali communione fruantur. Idem quoque de diaconis statuimus.

Uxorati sacerdotes vocantur concubinarij eo quod de coniugio sermo est quod ii iniverint post ordinem sacrum susceptum nullumque iam habebatur huiusmodi coniugium. Quocirca iubentur cessare h. e. se separare a concubinis. Iam heic clare satis apparet nulla habita fuisse huiusmodi coniugia. Cf. cn. X. conc. Toletani an. 655, et cn. VII Aurelianensis an. 538 et Can. II Carthagin. an. 390.

EX EPISTOLA PASCHALIS II.

AD BONUM SENIOREM EPISCOPUM RHEGINUM. AN. 1100-115.

Caput I. Post susceptum de fonte filium vel filiam spiritualementem qui ex compatre vel commatre nati fuerint, matrimonio iungi non possunt, (*cum eo filio vel filia*); quia leges seculi non emancipatos adoptivis prohibent copulari.

Cf. resp. Zachariae ad Theodorum. Id abrogavit Alexander III. Cf. inf.

Caput II. Post uxoris obitum cum commatre uxoris viri superstitis coniugio copulari nulla videtur auctoritas vel ratio prohibere. Neque enim cognationi carnis cognatio spiritus comparatur, neque per unionem carnis ad unionem spiritus pertransitur.

Cf. rationem exhibitam a cn. XLVII Conc. Triburiensis an. 895.

Caput III. Porro duorum consobrinorum coniuges, quamvis diversis temporibus viro uni alteram post alterius obitum nubere, ipsa praeter auctoritatem canonicam, publicae honestatis iustitia contradicit. Et novit prudentia tua quia ita ab uxoris sicut a viri consanguineis abstinendum est.

Erat tertius gradus affinitatis. Cf. De Iustis de Dispensat. Matrim. De Affinitatibus.

EX CONCILIO SALEGUNSTADIENSI SEU MOGUNTINO

AB ARIBONE MOGUNTINAE SEDIS ARCHIEPISCOPO CELEBRATO.
AN. 1022.

Canon III. De legitimis coniugiis ita visum est, quod nullus christianus uxorem ducere debeat ab adventu Domini usque in octavas Epiphaniae et a Septuagesima usque in octavas Paschae nec in quatuordecim diebus ante festivitatem s. Ioannis Baptistae, neque in praedictis ieiuniorum diebus (*scilicet quatuor temporum, de quibus in cn. II*) sive in omnium sollemniis dierum praecedentibus noctibus.

Cf. cn. Laodicenum LII et seq. decretum Urbani II in Conc. Beneventano.

EX CONCILIO BITURICENSI

AN. 1031.

Canon XVI. Ut illi, qui uxores legitimas sine culpa fornicationis dimittunt, alias non accipiant illis viventibus, nec uxores viros, sed sibimet reconcilientur.

Videntur intendisse Episcopi praecipue id quod ultimo loco ponunt, h. e. reconciliationem coniugum; idcirco loquuntur de illis tantum, qui coniuges dimittunt sine causa fornicationis.

EX CONCILIO AENHAMENSI

AB EPISCOPIB SIMUL CUM OPTIMATIBUS ANGLIAE CELEBRATO.
AN. 1009.

Canon VIII. Non permittatur unquam ut Christi fide imbutus intra spatium (sexti hominis) suae consanguinitatis uxorem ducat, idest intra quartum gradum seu geniculum, neque cuiuspiam viduam, qui pari fuerit proximitate in mundana cognatione, nec uxoris, quam habuerat prius, neptem seu propinquam, nec sanctam aliquam monialem, nec susceptricem suam ex sacro fonte, nec repudiatam quisquam christianus habeat in uxorem, nec uxorem aliam capiat, dum unam habuerit, sed donec vixerit, sit illa unica.

Verba illa: *sexti hominis*, quae parentesi inducimus, descripta ab editoribus conciliorum, si deleas expeditus et clarus est sermonis sensus, e contrario si retineas, maxime impeditus et minime intelligibilis. Expungenda proinde censemus. At alia habetur eiusdem Synodi lectio ex alio exemplari: in quo canon ille octavus ita exhibetur.

Connubia illicita cunctis generaliter interdiciamus christianis, sed legi divinae cum Dei timore adstringantur. Nemo igitur illicitis conjunctionibus se inquinet, idest cum cognatis vel cum coniugatis vel cum Deo sacratis, seu cum aliis illicitis personis.

Verum ille canon idem videtur ac lex, quae exstat inter leges tum ecclesiasticas tum civiles Canuti Regis Anglorum editas anno 1032, eodemque proinde modo legendus. Lex enim VII ita habet.

Ne christiana fide tinctus quisquam intra sextum suae cognationis gradum nuptias contrahat, neve cognati, quicum ei fuerit intra sextum gradum necessitudo, viduam in matrimonium ducat, neque porro ei, quam antea habuerat uxorem, aliquam consanguinitate propinquam sibi in matrimonio iungat. Susceptricem ad sacrum fontem, vestalem virginem aut repudiatam in matrimonium christianus ne ducito... Uxorem, quoad ea vixerit, unicam eamque legitimo nuptiarum foedere coniunctam, nec plures habeto.

Hac ergo aetate saltem usque ad sextum gradum coniugia interdicta erant in Anglia. Cf. en. XVII seq. Conc. Bituricensis in Galliis, et quae afferemus ex Petro Damiano ad an. 1065.

Canon XVII. Ut nullus de parentela sua uxorem accipiat usque in sextam vel septimam progeniem.

Canon XVIII. Ut nullus uxorem consanguinei vel alicuius parentis sui in coniugium accipiat: quia vir et uxor legitime coniuncti una caro sunt.

Copula coniugalis duorum ratio est affinitatis inter alterum et consanguineos alterius. Vides tamen heic tantum de ea affinitate sermonem esse, quae ex legitima copula oriatur. Cf. en. XXIX Conc. Cabilonensis. 2° an. 813.

EX CONCILIO COMPOSTELLANO

AN. 1056.

Canon VI. Ut hi consanguinei, qui sunt coniugati, separentur et poenitentiam expleant aut ab ecclesia et consortio christianorum expellantur. Ita (*h. e. eodem pacto*) disponimus de presbyteris et diaconibus coniugatis.

EX CONCILIO ROMANO NICOLAI II.

AN. 1059.

Canon XI. Ut de consanguinitate sua nullus uxorem ducat usque ad generationem septimam vel quousque parentela cognosci poterit.

Hoc postremum non est additum ad dilatandam seriem graduum prohibitorum ultra septimum, sed ad declarandam rem eandem alio modo: parentela enim generatim praeter septimum gradum non cognoscitur, h. e. eius inter homines ratio haberi non solet. Cf. quae dicemus ad Conc. Romanum Alexandri II.

EX CONCILIO TURONENSI

PRAESIDENTE LEGATO APOSTOLICO. AN. 1060.

Canon IX. Quicumque consanguineam suam, aut quam consanguineus suus prius cognoverat aut cuius consanguineam carnaliter in coniugium accepit vel deinceps acceperit vel postquam cognovit, non statim dimisit aut cognoscens non dimiserit, aut qui uxorem alterius rapuit seu rapuerit vel qui suam uxorem sine iudicio episcopali dimittens aliam duxit vel duxerit, donec se fructuosae tradat poenitentiae, a corpore et sanguine D. N. I. et a liminibus Ecclesiae se exclusum et alienatum... agnoscat.

EX EPISTOLA ALEXANDRI II.

AD CLERICOS NEAPOLITANOS: QUOMODO GRADUS CONSANGUINITATIS
COMPUTANDI SINT. AN. 1061-73.

Redarguit vehementer eos, qui, ita generationes a duobus fratribus altrinsecus prodeuntes enumerant ut eorum invicem filios quartam, nepotes sextam, pronepotes octavam generationem esse perhibeant. Hoc itaque modo unum generationis gradum, qui unus procul dubio dicendus est, dividunt atque imperite numerandam progeniem desecare contendunt.

Reiicit scilicet rationem computandi Iuris civilis Romani, quoad nuptias.

EX EPISTOLA EIUSDEM ALEXANDRI II.

RESPONDENTIS AD CUIUSDAM EPISCOPI QUAESTIONES.
AN. 1061-73.

Uno defuncto, in superstite affinitas non deletur, nec alia copula coniugalis affinitatem prioris copulae solvere valet. Sed neque alius coniunctionis soboles placet ad ipsius affinitatis, prioris scilicet, transire consortium.

Nimirum filii aut filiae ex secundo coniugio nequeunt copulari consanguineis prioris coniugis, inter eos enim secundum genus affinitatis intercedit. Cf. Decretum L. Conc. Lateran. 4. inf. c.

EX EPISTOLA ALEXANDRI II.

AD GUILLELMUM DE MONASTERIOLO (ex Ivone p. IX. c. 32.)

Multorum relatione cognovimus te propriam velle abiicere uxorem et adhaerere alteri, praetendentem consanguinitatis occasionem. Unde apostolica auctoritate interdicens mandamus tibi ut hanc, quam nunc habes uxorem, nullatenus praesumas dimittere vel aliam ducere, donec episcoporum religiosorum concilium causam ipsam examinaverit.

Causae matrimoniales ad Ecclesiasticos spectare indices, nec citra eorum sententiam solvendum est coniugium rite initum.

EX CONCILIO ROMANO ALEXANDRI II.

AN. 1065.

Canon IX. Ut de consanguinitate sua nullus uxorem ducat usque ad septimam generationem vel quousque parentela cognosci poterit. Quod prius a Nicolao II. statutum fuit.

Haec duo frequenter coniuncta cernis veluti si alterum sit alterius explicatio: usque ad septimam generationem, vel quousque parentela

seu cognatio cognosci potest. Iam monuimus alio in loco (ad an. 1059) alteram phrasim non dilatare gradus prohibitos ultra terminum statutum a priori: id declarare nunc licet doctrina S. Petri Damiani in opusculo data opera scripto *De Parentelae gradibus*. Ut enim ostendat usque ad septimum gradum (more ecclesiastico computandum) coniugia non licere, (ep. 1.) supponit primo inter consanguineos coniugia non licere (qua de re quaestio non erat): tum statuit consanguineos eos esse quos divinae et seculi leges consanguineos appellant, huiusmodi autem eos certe esse quos eadem leges in hereditatem suscipiunt nec possunt repellere. « Interrogentur, ait, qui in tribunalibus iudicant, qui causarum negotia dirimunt, qui scrutandis legum decretis insistunt, nunquid si propinquiores desint, usque ad septimum gradum agnati sive in hereditatem sive in tutelam non admittuntur? in cuius autem hereditatem ex iure consanguinitatis admitteris, quo pacto velut extraneus eius coniugium sortiarius? Ut quid etiam tam operosa inter sacros canones figura depingitur, ut non modo supra vel infra, sed ex utroque etiam latere sex gradibus terminetur, si septima generatio, ut asserunt, tribus hinc enumeratis personis atque illinc quatuor expleatur? (erant hi quidam sapientes Ravenatenses) » Argumentum Petri huc redit: qui alicui extraneus non est, est consanguineus; qui ad alicuius hereditatem iure vocatur, non est ei extraneus, vocatur autem qui septimo quoque gradu distat: ergo hic est consanguineus: ergo.

Idem (c. 2.) alio modo declarat monens *competentem a sanctis doctoribus praefixam fuisse metam, scilicet ut quousque est successionum reperire vocabula duret etiam nihilo minus parentela*. Ait quidem *successionis humanae figuram ad exemplum humani corporis senis superius et inferius atque in his qui ex latere veniunt, gradibus terminari*: addit tamen: *quamquam ad propensioris cautela gratiam, et septima his sit generatio consequenter annumerata*. Quae, ut obiter moneamus, si perpendas, intelliges quomodo componas quae superius ex Isidoro et Gregorio M. attulimus. Alio tamen pacto explicat Gratianus ad C. 21. q. 2. et 3. Caus. XXXV. quem cf. sis. Tandem (c. 4) recitato canone Conc. Meldensis, quem supra descripsimus ad an. 845, pergit ita: *Secundum hoc igitur sententiae synodalis edictum, cui competit ius hereditatis, competit etiam propinquitas generis. Neque enim, ut dicitur, in hereditatem succederent, nisi ad cognationis propaginem pertinerent*.

EX CONCILIO GERUNDENSI

IN HISPANIA. AN. 1068.

Canon III. Excommunicando sanxerunt ut incesti modis omnibus separentur: deinde habeant licentiam ineundi melioris coniugii.

Sustulerunt hi Patres in sua provincia impedimentum prohibens incestus. Cf. Decreta hae in re Nicolai I.